

Vad kan elever när de kan tolka historiska primärkällor? Preliminära resultat från två Learning Study i historia på gymnasiet

Patrik Johansson, Niklas Biller och Olle Haglund

Under läsåret 2012/2013 genomförde vi två Learning studies i historia där vi ville fokusera historiskt resonerande, och mer specifikt elevernas möte, och arbete, med de historiska primärkällorna. Studierna planerades och genomfördes av två undervisande historielärare, samt en licentiand i ämnesdidaktik, och omfattade fyra gymnasieklasser (120 elever) i åk 1 på SA- och NA-programmen. Valet av problemområde gjordes mot bakgrund av att sökning, granskning, tolkning och användning av historiskt källmaterial skrivs fram mycket tydligt i de nya läroplanerna för både grundskolan och gymnasiet, och att det är en utmaning att arbeta med historiskt källmaterial med eleverna. Dessutom har den svenska historiedidaktiken inte fokuserat problemområdet i någon större utsträckning tidigare. I de Learning Study vi genomförde valde vi att fokusera två s.k. indirekta lärandeobjekt, nämligen att kunna ställa historiska frågor, samt att kunna tolka och använda de historiska källorna för att besvara frågorna. Det direkta lärandeobjektet utgjordes av den svenska demokratiseringsprocessen runt tiden för förra sekelskiftet. I undervisningen utgick vi från tre fall, eller grupper, som traditionellt sett varit uteslutna från, framförallt, politiskt inflytande; prostituerade, arbetare och kvinnor (s.k. asociala). Arbetet med inleddes med en kartläggning av hur eleverna erfar en historisk källa, och utifrån transkriptionerna användes fenomenografi för att identifiera kategorier av erfarenanden samt preliminära kritiska aspekter när eleverna erfar källorna. De kritiska aspekterna användes, tillsammans med historiedidaktisk forskning, för att designa ett redskap, eller en mall, som skulle hjälpa eleverna i deras tolkningsprocess. Vi använde också olika designelement för forskningslektionerna, bl.a. att kontinuerligt röra oss mellan del och helhet, mellan historiska källor och historisk kontext, för att skapa förutsättningar för elevernas urskiljning av nödvändiga kritiska aspekter. Dessutom använde vi oss av tankar om dialogisk interadressivitet för att skapa en klassrumskultur som bröt med traditionen av den traditionellt auktoritära historieundervisningen, i syfte att öppna, snarare än att sluta, historien. Vårt huvudsakliga forskningsintresse var att undersöka lärandeobjektens natur, d.v.s. vad det innebär att kunna ställa historiska frågor och att kunna tolka och använda historiska källor, och vad som är nödvändigt och kritiskt för att lärandet ska ske. Under seminariet kan vi nu rapportera preliminära resultat från studierna som kastar ljus över lärandeobjekten.